
ANTI KVARIAT MATS REHNSTRÖM

NYHETS BREV 302
ÄLDRE TOPOGRAFI
19 JUNI 2017

Jakobs gatan 27 nb | Box 16394 | 103 27 Stockholm | tel 08-411 92 24 | fax 08-411 94 61
e-post: rehnstroem@svaf.se | www.matsrehnstroem.se

ÖPPET TORSDAGAR 15.00–18.30

DETTA NYHETS BREV innehåller 25 nykatalogiserade svenska topografiska skrifter från perioden 1678–1875. I urvalet finns både rara småskrifter som WALLERIUS beskrivning av Danmarks hälsobrunn i Uppland och standardverk som TOLLSTORPS *Beskrifning om Södermanland*. Geografiskt sträcker det sig från Skåne till Lappland och inkluderar såväl Göteborg som Stockholm. Här finns även några resor i Sverige och dess grannländer.

Detta är säsongens sista nyhetsbrev och alla tillönskas en fin sommar!

Med vänliga hälsningar!

MATS REHNSTRÖM

1. AXELSON, M. **Vandringar i Göteborg och dess omnejd.** I-II. Göteborg, Handelstidningens bolags tryckeri, 1861-62. Liten 8:o. 56 + 62, (2 blanka) s. Ngt nött brunt hfrbd från mitten av 1900-talet med upphöjda bind, sparsamt guldornerad rygg och övre guldsnitt. Främre tryckta omslagen medbundna. Omslaget till del I har en lagning i nedre yttre hörnet. Bra inlaga med enstaka obetydliga lagerfläckar. En liten fuktfläck i övre yttre hörnet. ★2800

Aberstén Bibliographia Gothoburgensis 16. Del I består av "Några dagar i Mölndal", del II av "Ett besök vid f.d. Lorentiska fabrikerna", "Vid Trädgårdsgatan", "I Haga", "Vid gamla alléen" och "Katrinedal". Maximilian Axelson (1823-84) debuterade som författare redan 1841 och skrev både lyrik, romaner och topografiska arbeten samt var verksam som journalist. Han flyttade till Göteborg i slutet av 1850-talet och var bl.a. lärare vid Sjömannasällskapets skola och medarbetare i "Göteborgs handels- och sjöfartstidning" samt umgicks med Viktor Rydberg.

2. BARFOD, J. C. **Märkvärdigheter rörande skånska adeln.** Utgifna efter författarens handskrift. Sthlm, L. J. Hjerta, 1847. 8:o. VIII, 458, (I) s. Samtida svart hklbd med guld- och blindpressad linjedekor på ryggen. Stänkta snitt. Ryggen obetydligt naggad upp- och nedtill samt bakre innerfalsen delvis sprucken. De första hundra sidorna lätt bruntonade. Enstaka småfläckar. Liten rättelse på s. 287. Reva i yttermarginalen på s. 31-32 och små avrivna övre hörn på s. 253-56. P. O. Liljevachs ägarstpl på sista blanka sidan och de gamla initialerna "J. E." på försättsbladet. ★750

Setterwall Svensk historisk bibliografi 4322. Cappelin Hvar finns Skåne beskrivet s. 9. En ny upplaga utkom 1925. Utgiven av G. O. Hyltén-Cavallius och skriven i form av brev daterade 1787-91. Johan Christopher Barfod (1753-1829) var journalist och kallas av Ahnlund för "en bland svenska hovlitteraturens främsta anekdotberättare". Han skrev i tidningen "Extra posten" som boktryckare Holmberg gav ut 1792-95 under Leopolds redaktörskap och medverkade även i Gjörwells tidskrifter. Anteckningarna om skånska adeln tillkom när Barfod vistades i sin hembygd under 1787-89. I "Svenskt biografiskt lexikon" skriver J.V. Johansson: "B. säges ha haft en omfattande historisk beläsenhet och ett utomordentligt minne, en uppgift, som hans skrifter med sin oerhörda detaljrikedom för ingen del jäva. Han har ej försummat något tillfälle att skaffa sig underrättelser. Bland de sagesmän, som han ofta uppger, träffar man många av den tidens ledande män; dock har han ej försmått att intervjua kammartjänare, skomakare, skraddare och andra hantverkare. Dessa sistnämnda meddelare skymta här och där bakom det tydligt skönjbara grodperspektivet, liksom det väl närmast är tack vare dem, som författaren kunnat följa sin naturliga fallenhet att skriva skandalhistoria". Peter Olof Liljevalch (1807-77) var läkare och från 1844 livmedicus hos kungafamiljen. Han var en stor bok- och handskriftssamlare.

3. BÜSCH, J. G. **Bemerkungen auf einer Reise durch einen Teil Schwedens im Jahr 1780.** Hamburg, bei K. E. Bohn, 1783. 8:o. 86 s. Häftad och delvis oskuren i ett vackert samtida blommönstrat omslag. Ngt nött och ryggen med småskador. Titelbladet lagat efter ett mindre stycke bortklippt blank marginal. Enstaka lager- och småfläckar. Från Trolleholm. ★3750

Bring Itineraria svecana 234. Ottervik Litteratur om Blekinge 2133. Johann Georg Büsch (1728-1800), tysk publicist och nationalekonomisk skriftställare, besökte bl.a. Göteborg, Trollhättan och Karlskrona. Han skriver mycket om ekonomiska förhållanden i Sverige.

4. (CARR, W.) **Travels through Flanders, Holland, Germany, Sweden, and Denmark.** Containing an account of what is most remarkable in those countries; particularly a description of the fortified towns in Flanders and Holland, with exact draughts of Dunkirk, Maestricht, Charleroy, and Aeth. Also necessary instructions for travellers; and a list of the common passage boats in Holland, with the hours of their going out. With a description of the stadt-house of Amsterdam. The seventh edition much enlarged. Amsterdam, for J. Ter Beek, 1744. 8:o. (4), 165, (6) s. & 5 grav. plr & 1 utvikbar tryckt tabell. Nära samtida senare bemålat solkigt och ngt nött pappbd med röd titeletikett. Röda snitt. Ngt hårdare nött överst på ryggen och i ytterfalsarna. Några enstaka småfläckar. ★9000

Bring Itineraria svecana 98. Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 252-53. ESTC T110214. Första upplagan trycktes 1688. Nya upplagor utkom 1691, 1693 (två olika), 1695, 1725, 1733 och 1739 samt möjligen även 1690, 1697 och 1727. Detta tycks vara den sista. Författaren var engelsk konsul i Amsterdam. Möjligen är namnformen Ker riktigare (se Warmholtz 252) eller kanske bättre Ker of Kersland. Författaren skriver bl.a. om Skåne: "It was formerly very dangerous to travel in this province of Schonen, because of the snaphances, who were a kind of bloody robbers, now utterly destroyed by the king; so that it is safe enough travelling there. Entering into Schonen I saw 29 of these rogues upon wheels, and elsewhere in the country, ten and twenty at several places." Bring noterar att det dock torde vara osäkert om Carr någonsin besökte Sverige.

5. DAHLGREN, V. **Beskrifning jemte statistisk tabell och karta öfver Kulla socken**, belägen i Stockholms län och Åkers skeppslag. Upprättad i enlighet med kongl. maj:ts nådiga bref af den 12 dec. 1845 angående sockenkartor, samt öfver-direktörs-embetets vid Landtmäteriet i följd deraf utfärdade förordnande. Sthlm, Hörbergiska boktryckeriet, 1848. 8:o. 35 s. & 1 stor utvikbar handkolorerad litograferad karta. Med en runstensavbildning i texten på s. 23. Brunt hklbd från 1800-talets slut med handskrivnen titeletikett på främre pärm. Inlagan ngt bruntonad. Med Carl Trolle-Bondes exlibris och monogram samt Trolleholms biblioteks blå stplr. ★2500

Bygdén Landskapet Uplands och Stockholms stad s. 36. Setterwall Svensk historisk bibliografi 6102. Dahlgren gav även ut beskrifningar över Lidingö respektive Ryds socknar. Kallas numera Roslags-Kulla socken och är en del av Österåkers kommun.

6.

6. EKSTRÖM, C. U. **Die Fische in den Scheeren von Mörkö, beschreiben.** Aus dem Schwedischen übersetzt und mit einigen Anmerkungen versehen von Dr. F. C. H. Creplin. Mit 6 Kupfertafeln. Berlin, G. Reimer, 1835. 8:o. xviii, 269, (1) s. & 6 utvikbara grav. plr, varav 3 handkolorerade. Oskuren och ouppskuren i vikta ark. Bitvis ngt lagerfläckig i texten såväl som på planscher-na. I elegant låda med rygg av infärgat brunt laxskinn med marinblå titeletikett (Johanna Røjgård). Inlagan ur Olle Rybergs bibliotek. Bra ex. ★18000

Lundberg Sveriges ichthyologiska literatur s. 9. Nissen Die zoologische Buchillustration 1271. Essén Sörmländsk bibliografi s. 83 för den svenska upplagan. Första svenska utgåvan trycktes i "Vetenskapsakademiens handlingar" 1830-34. Denna tyska översättning har ett nyskrivet förord av författaren daterat i augusti 1834 och ett förord av översättaren. Lundberg skriver: "44 arter beskrivas i detta utmärkta arbete, hvori förf. äfven redogör för sin märkvärdiga upptäckt rörande Syngnathusarternas fortplantning". Dal tillägger om den tyska upplagan att "texten är här utökad och förbättrad av Ekström, illustrerad med 6 nygraverade planscher varav 3 handkolorerade." Ekström ansåg koloreringen i den tyska upplagan vara bättre. "Boken illustrerades med ett antal planscher i svartvitt och färg, den skönaste som sig bör föreställande den av Ekström upptäckta underarten av vanliga ringbuken *Liparis barbatus* (Ekstr.). von Wright tecknade förstas" skriver Gunnar Brusewitz i "Björnjägare och fjärilsmålare".

7. (FEILITZEN, O.T.F. von) **Hultet förr och nu eller midsommar-aftonen.** Af författaren till Grannarne i skärgården m.fl. Folkskrift. N:o 3. Uppsala, Wahlström & Låstbom, 1843. 8:o. 24 s. Grönt hklbd. Några få småfläckar. Bra ex. med Gustaf Berndtssons exlibris. ★600

En ny upplaga trycktes 1860. Utspelar sig inte långt från Linköping.

8. FERNOW, E. **Beskrifning öfwer Wärmeland,** afdeld i sex tidehwarf, twänne under hedendomen, och lika många under påfwedömet och lutherska tiden; jämte en kort inledning, om landets läge, namn, wattudrag, bergsträckningar, skogar, med mera. I-III. Göteborg, I. Smitt, 1773-79. 8:o. (14), 40 + (2), 41-160 s. & 2 utvikbara tryckta tabeller + 161-371, (1) + 373-900, (16) s. Med träsnitt på s. 127-28 och 143. Lätt nött ljusbrunt stänkdekorerat hfrbd i gammal stil med guldlinjerad rygg och ljusbrun titeletikett (Håkan Wahlström, Sthlm). Röda snitt. Titelbladet med bortklippt neder-marginal och fint utförd lagning. Ett fåtal fläckar, t.ex. en liten fläck i övre hörnet på s. 124. De sista sidorna med fuktfläckar i övre marginalen. Med Hjalmar Sjögrens exlibris. Fint ex. ★4800

Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 557a. Setterwall Svensk historisk bibliografi 6148. Ranius Litteratur om Karlskoga bergslag 8. Eklund Litteratur om Värmlandsfinnarna 116. Rahmström Bidrag till en bibliografi om vallonerna 151. Allt som utkom, eller, som Warmholtz uttrycker det: "Arbetet är icke bragt til slut, utan återstår ännu andra bandet; ovisst är huruvida det kommer at se dagsljuset, hvarom författaren sjelf misströstar". Erik Fernow (1735-91) var bland annat brukspredikant vid Karlsdals bruk och senare bosatt i Kristinehamn. Studieresorna som föregick hans Värmlandsbeskrivning understöddes av Daniel Tilas och de första två avdelning-

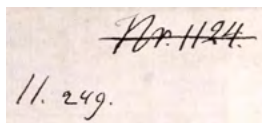
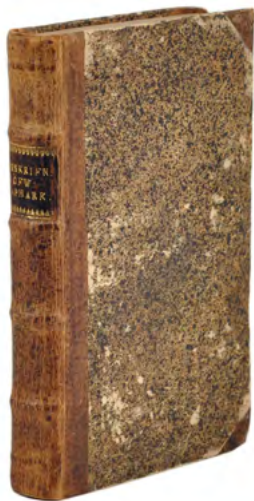

arna kunde tryckas 1773 tack vare grosshandlaren C. Arfwidsson i Göteborg. Arfwidsson krävde dock hela upplagan som säkerhet för ett lån, varför de första avdelningarna kunde distribueras först 1777. "Beskrifning öfwer Wärmeland" tillhör 1700-talets mera framstående landskapsbeskrivningar och har fått stor spridning. När N. G. Djurklou summerade sin resa i Värmland i "Vitterhetsakademiens årsbok" 1866 kunde han berätta att Fernows arbete var landskapets mest lästa bok efter psalmboken och bibeln. Hjalmar Sjögren (1856-1922) var professor i geologi och mineralogi vid Uppsala universitet och sedan intendent på Riksmuseum. Han var bosatt på Nynäs gård vid Nynäshamn i Södermanland. Exlibriset ritades av arkitekten Agi Lindegren och Sjögrens fina matematiska och naturvetenskapliga bibliotek donerades till Ingenjörsvetenskapsakademien 1928. En del av hans övriga böcker kom vid samma tid ut på marknaden. Sjögren var själv född i Färnebo i Värmland.

9. FISCHERSTRÖM, J. **Utkast til beskrifning om Mälaren**. Sthlm, J. C. Holmberg, 1785. 8:o. (4),449,(18) s. Samtida nött hfrbd med guldlinjerad rygg och beige titeletikett i glättad papp. Rödstänkta snitt. Ryggen med ytlig vertikal spricka. Hårt stötta pärmhörn. Enstaka småfläckar och solkigheter främst på de första femtio sidorna. Nagg i yttermarginalen på s. 169-70. Småfläckar i nedre marginalen på s. 201 och ett litet roststråk på s. 204. Flera fläckar på s. 375-78. På frampärmen ett svartpressat monogram "C. K.". Albin Bagges namnteckning, blyertsnamnteckning "C H E S Egerström" och Jan Palmblads exlibris. På bakpärmens insida tillskrift "d. 7 juni 1827. Skänk af herr" där det efterföljande namnet är bortskrapat. Tryckt på tjockt och bra papper. *1800 Bring Itineraria svecana 238. Setterwall Svensk historisk bibliografi 5629. Essén Sörmländsk bibliografi s. 140. Bygdén Landskapet Uplands och Stockholms stad s. 30. Krok Svensk botanisk litteratur 4. Hebbe Den svenska lantbrukslitteraturen 177. Lundberg Sveriges ichthyologiska litteratur s. 10. "Tryckt på auctors kostnad". Fischerström beskriver på de första 64 sidorna sin resa 1782 med segelbåt från Stockholm till Torshälla. Denna del har ett deltitelblad med texten "Resan från Stockholm genom Mälaren". Stilen i denna inledande reseskildring skiljer sig från arbetet i övrigt och har liknats vid Bellmans; Magnus von Platen skriver att "det är som taget ur Fredmans epistlar" och karaktäriserar Mälärbeskrivningen som "en sammansmältning i tidens tecken: en naturvetenskap med poetiska accenter, en lantushållning som är litterärt parfymrad". Björn Dal kallar arbetet, med dess utförliga redogörelse av Mälärtraktens djurliv, "den kanske utförligaste lokalfaunan före Ekströms beskrivning över Mörkö socken 1828". Skriftställaren Johan Fischerström (1735-96) författade en rad arbeten inom ekonomi och lantushållning, men är kanske mest bekant för sin relation till Hedvig Charlotta Nordenflycht. Den 17 år äldre Nordenflycht hyste en olycklig kärlek till Fischerström, en kärlek som inspirerade till hennes banbrytande bekännelselyrik. Hon gör sig också påmind i Mälärbeskrivningen där Fischerström som motto har valt en rad ur hennes dikt "Ensamheten": "Jag har min plågo-svärm i staden lämnat kvar---".

10. HELLSTEN, (A. G.) & BERGSTEN, (C. F.). **Stockholms adress-kalender eller vägvisare, för år 1852**, utarbetad efter årets mantalsförteckningar, af Hellsten och Bergsten. Sthlm, P. A. Norstedt & söner, 1852. 16:o. (2),xxxii,316,(2) s. Mörkgrönt oklbd utan ryggtitel. Med spricka i främre innerfalsen. Några småfläckar på titelbladet. Bra ex. *1500

Ågren Svensk biografisk uppslagslitteratur 2100. Adresskalendrarna från Stockholm är en viktig personhistorisk källa och intressant Stockholmsiana.

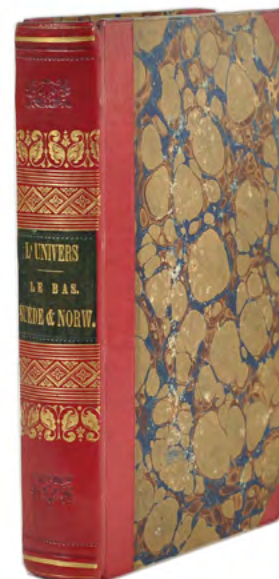
11. HÖGSTRÖM, P. **Beskrifning öfwer de til Sweriges krona lydande lapmarker**, innehollande kort under rättelse så wäl om landets belägenhet och beskaffenhet i gemen, som des inwånares tilstånd och husholdning, deras seder, maner och lefnadsart, samt laster och wid skepelse, m.m. framgifwen. Sthlm, L. Salvius, (1746?). 8:o. (20), 271, (1 blank, 12) s. Lätt nött stänkdekorerat samtida hfrbd med upphöjda bind, mörkbrunt infärgat titelfält och stänkta snitt. Ryggen obetydligt blekt. Enstaka obetydliga småfläckar. Några bläcknoteringar på insidan av främre pärmen, vilka visar att boken härrör ur familjen Grills bibliotek på Österbybruk. Fint ex. ★9000

Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 712. Marklund Övre Norrland i litteraturen 2580. Qvigstad & Wiklund Bibliographie der lappischen Litteratur s. 153. Hebbe Den svenska lantbrukslitteraturen 443. Det råder delade meningar huruvida boken är tryckt 1746 eller 1747. Det första kapitlet rör lappmarkens natur i allmänhet, kapitel 2-13 beskriver det samiska folket och det avslutande 14:e kapitlet de svenska nybyggarna i området. Pehr

Högström (1714-84) föddes i Medelpad och studerade i sin ungdom vid Härnösands gymnasium där han var klasskamrat med Pehr Wargentin. Som lappmarksmissionär, kyrkoherde i Gällivare och senare i Skellefteå fick han goda förstahandskunskaper om samerna och hans beskrivning är banbrytande jämfört med tidigare endast på andrahandsuppgifter författade verk. Warmholtz skriver att Högström "icke framgifvit annat, än det han sjelf sedt och förfarit; följaktligen har han på många ställen måst gå ifrån så wäl Scheffers, som andras berättelser och meningar". Av kyrkoherden i Lycksele Pehr Fjellström hade Högström lärt sig lulesamiska och den samiska historikern Israel Ruong skriver att "Högström är den förste som behärskade samiska helt och fullt av dem som skildrat samerna och deras liv, sedvänjor, näringar, religion och folktro. Han gjorde det på en tid då samernas kultur var intakt. Skildringen överflödar av detaljer". Författaren framställer såväl landskapet som samerna i ljus dager, även om han kraftfullt tar avstånd från de senares avgudadyrkan. Av språkhistoriskt intresse kan nämnas det som Högström har att säga om "borgarmålet", ett blandspråk mellan svenska och samiska som användes i handeln och på marknader. Högström anför några exempel på det som språkforskare idag skulle kalla ett svenskt pidginspråk: "Hur sit din heit? det är: huru heter du?". Boken översattes till danska, tyska och franska och blev anledningen till Högströms inval i Vetenskapsakademien 1749. Högström utgav även bland annat en förkortad utgåva på lulesamiska av Luthers katekes, "Högströms frågebok" kallad, som enligt Petrus Læstadius ännu under 1800-talet var samernas främsta religionsbok. Familjen Grills bibliotek kom att ärvas till Österbybruk och såldes tillsammans med senare tillkomna böcker på auktion 1885 av P. A. Tamms arvingar.

12. LE BAS, P. **Suède et Norwége**. Paris, F. Didot frères, 1838. 8:o. (4), 565, (1) s. & 60 litograferade plr & 1 utvikbar litograferad karta. Läckert samtida rött halvsaffianbd med dekorativt guldornerad och blindpressad rygg samt grön titeletikett. Ren inlaga med någon enstaka obetydlig fläck. En del planscher ngt lagerfläckiga. Trevligt ex. ur Gustaf Bernströms bibliotek med dennes diskreta "coll. cat." på insidan av främre pärmen. ★4000

Setterwall Svensk historisk bibliografi 406 med avvikande kollarionering. På smutstitelbladet den mer uttömmande titeln "L'univers. Histoire et description de tous les peuples. Suède et Norwége". Utgör del 4 i "L'univers pittoresque". Senare upplagor utkom 1839 och 1841.

13. NORDBERG, J. A. S. **Claræ minne/** eller berättelse om det gamla S. Claræ closter/ så wäl som den nu warande kyrkan med alla des tilhörigheter; jämwäl om S. Olofs capell som derunder lyder. Sthlm, J. H. Werner, 1727. Folio. (8), 200 s. & 4 grav. plr, varav 2 utvikbara. Titelbladet tryckt i rött och svart. Träsnittsigill på baksidan av titelbladet. Ngt nött samtida hfrbd med upphöjda bind och rödstänkta snitt. Ryggen med liten skada upptill och falsarna med smårevor här och var samt en del smärre maskangrepp. Turkmarmorerat pärmapper. Ren inlaga. Från Säby med Germund Ludvig Cederhielms signatur. Christoffer Eichhorns exlibris och anteckning att boken sedan tillhört Per Daniel Holm. Trevligt ex. ★5000

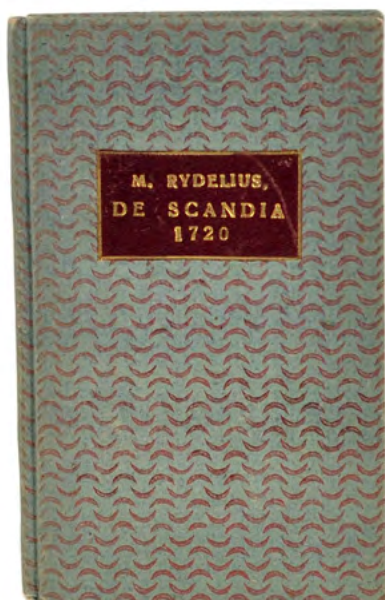
Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 2230. Akrell Stockholmiana 701. Bygdén Landskapet Uplands och Stockholms stad s. 80. Med hyllningsverser av J. Hermansson och J. Scherping. Planscherna, signerade C. L. v. Schantz och J. v. d. Avelen, avbildar bl.a. S:ta Klara kloster och Descartes grav. Verket är en historik över Klara församling från klostertiden till författarens samtid och avtrycker många i dag förkomna dokument. På s. 162-63 återfinns Nordbergs egenhändiga biografi. Prästen och skriftställaren Jöran A. Nordberg (1677-1744) hade tillfångatagits av ryssarna vid slaget vid Poltava och återkommit till Sverige först 1715. Han var bl.a. Karl XII:s bikt-fader åren 1716-17. Två år senare blev han kyrkoherde i Klara församling i Stockholm som på den tiden även innefattade Olofs kapell, nuvarande Adolf Fredriks kyrka. Nordberg har kommit att betraktas som den siste i raden av den svenska stormaktstidens rikshistoriografer, detta på grundval av sitt tvåbandsverk "Konung Carl XII:s historia" (1740). Det Cederhielska biblioteket började byggas upp i slutet av 1600-talet av presidenten i Göta hovrätt, Germund Cederhielm. Det ärvdes och utökades ytterligare av sonen Eric Germund, men framförallt av dennes son Germund Carl. Den sista ägaren i familjen Cederhielm, Germund Ludvig, lät i början av 1800-talet flytta hela boksamlingen till Säby utanför Linköping. Den omfattande manuskript-samlingen donerades med tiden till Uppsala universitetsbibliotek, medan boksamlingen 1841 gick i arv till Cederhielms hushållerska. Hennes efterlevande lät sälja böckerna på auktion i Stockholm 1878, 1880 och 1882. Biblioteket var då starkt reducerat p.g.a. en omfattande misskötsel under de föregående trettio åren, men dessa bokauktioner var trots detta bland 1800-talets viktigaste och mest intressanta. I boksamlingen ingick böcker ur Magnus Gabriel De la Gardies bibliotek och även ett stort antal krigsbyten ur polska bibliotek, framförallt med Karl Ferdinands pärmexlibris eller namn. Många av dessa böcker hade förvärvats i samband med försäljningen av det Oxenstiernska biblioteket 1732. Bibliotekarien och konsthistorikern Christoffer Eichhorn (1837-89) hade ett omfattande och vackert bibliotek som såldes på auktion 1890-91. Konstnären och professorn vid Konstakademien P. D. Holm (1835-1903) räknas som en av de främsta samlarna genom tiderna av svensk topografisk litteratur. I auktionskatalogen från 1904 över hans bibliotek står det i beskrivningen av denna bok: "mycket godt exemplar och som sådant sällsynt".

14. RICHARDSON, J. **Hallandia antiqua & hodierna, thet är: Hallands, et af Götha rikets landskaper,** historiska-beskrifning, framställandes ifrån älsta in til våra tider, thess belägenhet, landhushållning, inbyggarnes seder, krigs-inrätningar, hwad krig ther warit, städernas anläggningar, handel och wandel, gamla minnes-tekn, runstenar, hwarje härads-beskrifning, med hwad theruti förekommer;

tjenande til landets förbättring, och theraf följande ymniga närings-medel; hwarwid fogas, land-chartor, och andre thertil hörande wäl stuckne kopparstycken. (I)-II. Sthlm, L. Salvius, 1752-53. Folio. (12), 100 s. & 11 grav. plr varav 10 utvikbara + grav. front, (8), 101-260 s. & 16 grav. plr varav 15 utvikbara & 2 utvikbara grav. kartor. Två ngt nötta samtida hfrbd med upphöjda bind, sparsamt guldornerade ryggar, benvita titeletiketter, gröna nummerskyltar och stänkta snitt. Banden sinsemellan obetydligt avvikande i storlek. Märken efter "tipexade" namnteckningar och bortskrapade exlibris på frampärmarnas insidor. Bra inlagor. I del II en reva i nedre marginalen och en bit in över plåtkanten på planschen vid s. 191. En mindre reva i övre marginalen på s. 217. ★15000

Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 610. Granlund Litteratur om Halland 2251. Planscherna signerade G. Biurman. Ett utkast till en tredje del trycktes i nr 13 av "Lärda tidningar" 1754. En stor karta tänkt för del III existerar men tillhör ej verket som det nu är utgivet. Arbetet mötte tämligen hård kritik i samtiden, men är ett av det svenska 1700-talets finast illustrerade topografiska verk. Ämbetsmannen och topografen Jacob Richardson (1687-1759) var assessor i Antikvitetskollegiet från 1734 till sin död.

15. RYDELIUS, M. [preses] & WANKIF, P. [respondent]. *Exercitium academicum de Scandia*, cujus partem priorem. A.a. Lund, literis Haberegerianis, (1720). Liten 8:o. (8), 56 s. Trevligt dekorerat pappbd från 1900-talets början med mörkbrun titeletikett i skinn på frampärmen. Etiketten med liten repa. Titelbladet något solkigt och fuktfläckigt samt med flera småskador vid ryggen och en liten lagning i övre hörnet med en bokstavs förlust i titeln. Sista bladet lagerfläckigt och med en ryggskada. Liten bläckrättelse på s. 19 och ett bortskrapat ord på s. 27. Bra ex. ★1000

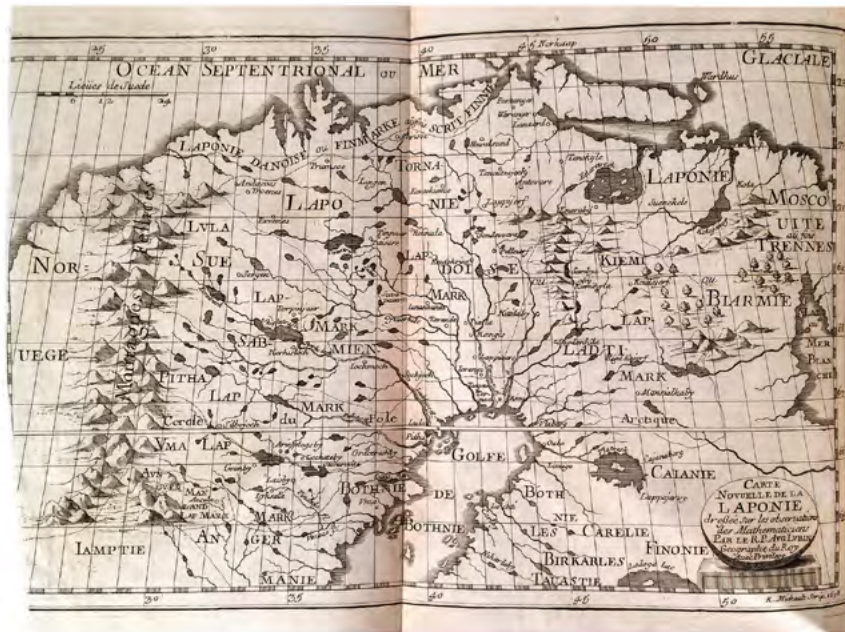
Lidén Catalogus disputationum 16. Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 571. Ej i Cappelin. Allt som utkom. Med en hyllningstext av And. Gemzæi. Magnus Rydelius (1676-1742), bror till Andreas Rydelius, var först professor i historia och poesi, sedan i poesi och värtalighet vid universitet i Lund. Petrus Wankif (1696-1752) blev prost vid Rängs kyrka nordväst om Trelleborg. Han var född i

Kristianstad. Bandets dekorerade papper är sannolikt från början av 1800-talet och återanvänt 100 år senare.

16. (RYDQVIST, C. M.) *Historisk-statistisk beskrifning öfver Göteborg från dess anläggning till närvarande tid*. Göteborg, C. F. Arwidsson, 1860. 8:o. (8), 318, (1) s. & 6 utvikbara tryckta tabeller. Samtida något nött svart hfrbd med upphöjda bind och sparsam guldlinjering på ryggen samt marmorerade snitt. Ryggen med några smårepor och nötningar samt en fläck nederst. Någon enstaka småfläck. Med Gustaf Trolle-Bondes förgyllda monogram nederst på ryggen, Säfstaholms respektive Anders Edgrens exlibris, det senare delvis överlappande det föregående. Bra ex. ★1200

Aberstén Bibliographia gothoburgensis 14. Setterwall Svensk historisk bibliografi 5784. Tre av tabellerna bundna som bilagor i slutet. Även flera tabeller i den löpande texten. Carl M. Rydqvist (1806-81) växte upp i Göteborg men studerade i Uppsala och var verksam i 42 år vid Kommerskollegium i Stockholm. Att ett av hans intresseområden var statistik framgår av föreliggande arbete, som fullkomligt flödar över av intressanta detaljuppgifter.

17. SCHEFFERUS, (J.). **Histoire de la Laponie**, sa description, l'origine, les moeurs, la maniere de vivre de ses habitans, leur religion, leur magie, & les choses rares du pais. Avec plusieurs additions & augmentations fort curieuses, qui jusques-icy n'ont pas esté imprimées. Traduites du latin de monsieur Scheffer. Par L. P. A. L. geographe ordinaire de sa majesté. Paris, chez la veuve O. de Varennes, 1678. 4:o. Extra grav. titelblad, (14), 1-408 s. & 20 grav. plr. & 1 utvikbar grav karta. Med grav. illustrationer i texten på s. 108, 118, 178, 226, 242, 271 och 328. Nyare ljusbrunt något rustikt skinnbd med upphöjda bind och rikt guldornerad rygg. Rödständta snitt. Pärmarna med enstaka små repor. De första och sista sidorna med bruntonade yttermarginaler och lite nagg. Titelbladet med en samling små bläckstänk i nedre marginalen. Delvis lätt bruntonad och med enstaka småfläckar. Spridda lagerfläckar, mer på t.ex. på s. 65-72, 165-66, 223-24 och 329-32. Avrivna små hörn på planschen vid s. 19 och två textblad därefter. Ett gammalt försättsblad är uppfodrat mot det nya och har den gamla tillskriften "ex libris Meynet canonicus st: agricoli avenion".

★15000

Collijn Sveriges bibliografi 1600-talet 828 med felaktig kollationering. Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 705, noten. Warmholtz skriver om denna upplaga: "Initial-bokstäfverne utmärka såsom öfversättare, Le Pere Augustin Lubin, fastän den bekante Pierre Richelet, i början därvid lagt handen [...]. At denna upplaga icke är allmän, intygat Niceron [...]. Hon förtjenar företräde framför sjelfva originalet, icke så mycket för geogr. chartans skul, den öfversättaren bifogat, som i anseende til anmärkningarne och tilläggningarne, som härröra af författaren sjelf, och hvilka gå ifrån p. 358 til slut [...]. Vid de fläste af desse anmärkingar står i brädden namnet Nic. Lundius". Nicolaus Lundius (1656-1726) var same och präst och hade författat en av de relationer om lappmarken som Schefferus använde som underlag för sin "Lapponia". Den i Strassburg födda Uppsalaprofessorn Johannes Schefferus (1621-79) gjorde med denna Lapplandskildring stor succé ute i Europa, vilket som Sten Lindroth konstaterar främst berodde på ämnet. Samerna och deras kultur hade alltsedan Olaus Magnus väckt fascination och sensationslystnad på kontinenten och kraften i "Lapponias" genomslag går lätt att se genom de översättningar som snart utkom. På tyska trycktes verket i utökad form redan 1674, samma

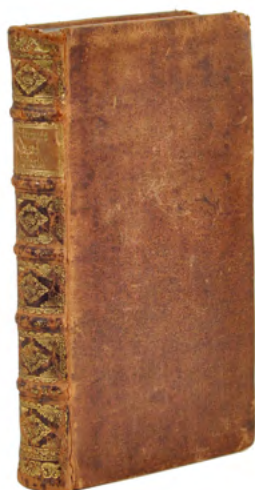
år som det latinska originalet. Holländska och engelska editioner följde, medan en svensk översättning ironiskt nog dröjde till 1956. Verket är ett pionjärbete inom svensk etnografi och det första som behandlar samer i vidare utsträckning. Initiativtagare bakom projektet var Magnus Gabriel De la Gardie som ville slå hål på myterna om den samiska magikonsten, därför att det på kontinenten gjordes gällande att de svenska arméerna på ett föga ärofyllt sätt använde sig av svartkonst på slagfältet. Schefferus besökte själv aldrig Lappland men fick god hjälp av rapporter insamlade från präster stationerade i Sveriges norra delar, liksom av att han gavs full tillgång till De la Gardies och Antikvitetskollegiets samlingar. Schefferus förhöll sig visserligen skeptisk till myterna om de samiska färdigheterna, men inte utan att till viss del bekräfta dem. Dessutom kortades delvis de översättningar som utkom i Europa ned och anpassades till rådande föreställningar. Kapitel om samernas levnadsförhållanden byttes helt sonika ut mot kapitel om magi, trolldom, trummor och hedendom. Ägaranteckningen i detta exemplar för kaniken Meynet vid kyrkan St. Agricola i Avignon tycks vara samtida med boken.

18. SCHOLZ, W. **Schultze und Müller in Dänemark und Schweden**. Humoristische Reisebilder. Mit 48 Illustrationen von Wilhelm Scholz. Berlin, G. Bernstein, u.å. (tidigast 1869). 8:o. (2),97,(5) s. Med ett stort antal illustrationer i texten. Häftad i ngt nött gult tryckt omslag. Med Carl Magnus Rosells namnteckning daterad 1969. ★1250

Omslaget, tryckt i Berlin av W. Büxenstein, med uppgiften att detta är "Zweite Auflage". Första upplagan utkom 1869. De avslutande opagerade sidorna med bokhandelsannonser, bl.a. för två böcker av svenskt intresse: en resehandbok för Sverige av Emil J. Jonas och en urvalsvolym av Bellmans skrifter. Schultze och Müller, vilka på omslaget sitter på cyklar, anländer till Stockholm på s. 64. På s. 84 besjungs Hammers samling och en beskrivning av Djävulsbibeln påbörjas, vilken fortfar till s. 87. Det utkom en rad humoristiska reseskildringar till olika platser med dessa figurer.

19. SIVERS, H. J. **Westerwicks stads historia och beskrifning**, uti trenne delar författad. Linköping, Biörckegrens enka, 1758. 8:o. Grav. porträtt, (20),378,(6) s. & 1 utvikbar grav. stadsvy. Med träsnittsillustrationer i texten på s. 180 och 219. Ngt nött samtida marmorert skinnbd med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg, ljusbrun titeletikett och vackert klistermarmorert gröna snitt. Ryggen torr och skinnet lite avskavt överst. Insidan av främre pärm och försättsbladet med äldre numreringar. Titelbladet med en liten reva nederst. Den ovanligt rena inlagan med några mindre fläckar på s. 67-68, 133-36 och 229-32. Stadsvyn aningen bruntonad. Trevligt ex. med Carl Gustaf Olof Hindbecks namnteckning. ★10000

Warmholtz Bibliotheca historica Sueo-Gothica 477. Porträttet graverat av C. Fritzsch 1756 efter en målning av Joh. Stålbom och med en latinsk sentens av Anders Nicander. Fritzsch har även graverat stadsvyn över Västervik. Med ett uppskattande förord av Andreas Olavi Rhyzelius daterat i Linköping den 13 november 1758. I subskribentförteckningen återfinns bl.a. Carl Ehrenpreus, Erik Ekholm, Sigfrid Gahm, C. C. Gjörwell, Fridr. Granschoug, Jacob Albrecht Lantingshausen, Jonas Linnerhielm, Anders Nicander och Martin Johan Wallenius.

20. SKJÖLDEBRAND, A. F. *Voyage pittoresque au Cap Nord*. (Sthlm, 1801-02). Tvär-folio. Grav. titelblad & 59 grav. plr & 1 grav. karta. Stiligt mörkgrönt halvsaffianbd från ca 1830 med breda upphöjda bind, guldornerad och blindpressad rygg samt stänkta snitt. Pärmhörnen delvis lite stötta. Det graverade titelbladet och de två första planscherna med några veck. Plansch XXI med mindre skada i nedre marginalen och två små skador i bildytan. Plansch XXX med liten skada i bildytan. En liten diskret stpl från Klemmings antikvariat på frampärmens insida. Fint ex. ur Emil Hultmarks bibliotek. ★40000

Bring Itineraria svecana 315a nämner ej denna variant. Schiötz Utlendingers reiser i Norge 966b***. Ovanlig upplaga med enbart planscher. Resan berör mycket liten utsträckning Sverige men två planscher, den första "Depart de Grisslehamn" och "Glaces de la mer", och den sista "L'église d'Enontekis dans la Laponie svedoise" har svenska motiv. Övriga har norska och finska. Planscherna, alla efter teckningar av författaren, är graverade i akvatint av Skjöldebrand själv samt i några fall av R. M. Heland, J. F. Martin och C. Akrell. En fristående textvolym i oktavformat utkom 1805.

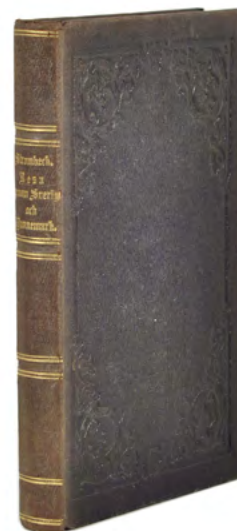
21. STROMBECK, K. F. von. *Anteckningar under en resa genom Sverige och Dannemark sommaren 1839*, jemte några bilagor. Öfversättning. Sthlm, Hörbergiska boktryckeriet, 1840. 8:o. (2), 216, (2) s. & 4 stålsticksplr. Bra samtida svart mönsterpressat klbd med guldlinjerad rygg och blindpressad pärmdekor. Blåstänkta snitt. Ryggen obetydligt blekt. Obetydligt solk i marginalen på s. 103 och 145. Lång reva i texten på s. 171. Fint ex. med C. G. Brunius och A. W. Brunius namnteckningar, den förra daterad 1859 och den senare 1869. Från Trolleholm. ★2500

Bring Itineraria svecana 620. Utgiven på A. Bonniers förlag. Originalen utkom i Braunschweig samma år. En andra svensk upplaga utan illustrationer trycktes 1844 och även en fransk översättning utkom. Planscherna avbildar Stockholm, Uppsala, Dannemora

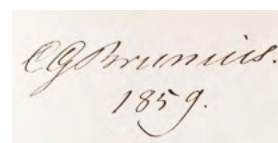
gruva och Toppöfallet i Trollhättan. I arbetet skildras bl.a. en resa på Göta kanal, besök i Vänersborg och Trollhättan samt Göteborg. På s. 177-216 avtrycks "Utdrag ur konung Carl XIV Johans bref, proklamationer och tal". På den inledande planschen avbildas Stockholms ström med det Bondeska palatset vid Rosenbad på ena sidan. Professorn och arkitekten Carl Georg Brunius (1792-1869) var en av sin samtids främsta svenska reseskildrare.

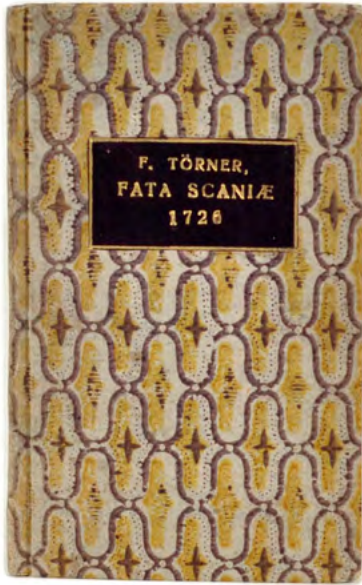
22. TOLLSTORP, J. P. **Beskrifning om Södermanland.** (I)-II. Sthlm, A. Wallin, 1837-38. 8:o. VII, (I), 220 s. & 8 litograferade plr + (4), 172 s. & 5 litograferade plr. Prydligt grönt lackat hfrbd från tiden runt 1900 med upphöjda bind, guldornerad rygg och marmorerade snitt. Ryggen blekt och med obetydliga ytliga sprickbildningar. Bra inlaga som dock har sporadiska fuktränder och enstaka lagerfläckar. Slutet av del I felbundet efter del II. Med Elof Förbergs graverade exlibris och ur Emil Hultmarks bibliotek. *2500

Setterwall Svensk historisk bibliografi 6037. Essén Sörmländsk bibliografi s. 8. Allt som utkom. På planscherna avbildas mynt, runstenar och andra fornlämningar samt kartor och några vyer. Jacob Philip Tollstorp (1777-1848) ägnade sig åt en mängd olika yrken såsom handelsresande, gästgivare i Motala, klädesfabrikör i Borås, grosshandlare i Göteborg och handlande i Malmö. Som boktryckare i Vadstena utgav han "Wadstena weckoblad" 1830-32 och flyttade sedermera vidare till Linköping där han utgav "Östgötha tidning" och en beskrivning över staden. Efter en tvåårig vandring genom Södermanland kom han vid mitten av 1830-talet till Stockholm, där han utgav "Tidning för landsorterna" och under en längre tid var han anställd som medhjälpare åt boksamlaren Jacob Westin. Slutligen blev han kommissarie vid Provisoriska sjukhuset. Från 1847 till sin död var han dessutom disponent för f.d. Schultzes boktryckeri i Stockholm. Tollstorp har gått till eftervärlden som topografisk författare där hans främsta verk anses vara "Beskrifning om Södermanland". I sitt förord skriver han: "Under de tvänne sistförflutna sommar har jag med mycken noggrannhet genomkorsat Nyköpings län, undantagande Österåker, Schyllinge, Floda, Näshulta och trakten utmed Mälaren ofvan Eskilstuna. Denna vandring har utgjort öfver 230 mil". Elof Förberg (1851-1923) var hovtandläkare och en av de stora boksamlarna i början av 1900-talet. Bland hans samlarområden märktes särskilt Stockholmiana, Linné och Strindberg.

21.

23. TÖRNER, F. [preses] & SCHENBERG, P. [respondent]. *Dissertatio historica fata Scaniae provinciae svioniae*, exhibens. A.a. Uppsala, literis Wernerianis, (1726). Liten 8:o. (6),48,(2) s. Trevligt dekorerat pappbd från 1900-talets första hälft med mörkbrun titeletikett i skinn på frampärmen. Titelbladet lätt bruntonat och med omslagsrester vid ryggen. Fint ex. ★1250

Lidén *Catalogus disputationum* 174. Warmholtz *Bibliotheca historica Sueo-Gothica* 580. Cappelin Hvar finns Skåne beskrivet s. 125. Med hyllningsverser av J. Törner, S. Törner och D. Drangel. Rör Skånes äldsta historia och söker bevisa att landskapet är en ursprunglig del av Sverige. Prästen Per Schenberg (1701-77) är mest känd för sitt "Lexicon latinum-svecanum", den så kallade "svinmagen", som länge användes i latinundervisningen i Sverige. Bandets dekorerade papper är sannolikt från början av 1800-talet och återanvänt 100 år senare.

24. WALLERIUS, J. G. *Wälmente tanckar om Dannemarcks hälsso-brunn/* som är 3/4 mihl öster uth ifrån Upsala i Dannemarcks sochen belägen/ och nu i tre åhr brukader är til mångens nytto och hielp. Sthlm, Kongl. tryckeriet, 1737. Liten 8:o. (10),50 s. Marmorerat mörkrött lyxigt skinnbd med upphöjda bind, rikt guldornerad rygg och svarta titeletiketter. Pärmarerna med smalt dubbelt ramtryck i guld, kantförgyllning och breda förgyllda inre denteller (Knut Hässler). Nötta falsar och något nötta pärmkanter. Titelbladet och dedikationsbladet uppfodrade med pergamyn vid ryggen och har partiell bokstavs förlust. Hårt skuren i övre marginalen med förlust eller delvis förlust av paginasifforna på många blad. Delvis utflutna samtida understrykningar och marginalnoteringar på två sidor i företalet respektive i andra kapitlet. ★6000

Bibliotheca Walleriana 10101. Bygdén *Landskapet Uplands och Stockholms stad* s. 34. Tryckt dedikation till akademkanslern Gustav Cronhielm.

25. (WALLMARK, P. A.) *Stockholmska promenader. Af Fuselbrenner*. Första samlingen. Sthlm, R. Ecksteins tryckeri, 1815. 8:o. (2),45 s. Elegant men lätt nött ljusbrunt lackat marmorerat hfrbd med svagt upphöjda bind, rikt guldornerad rygg och mörkbrun titeletikett (Hedberg, 1924). Rödständta snitt. Titelbladet lätt mörktonat och med spår av bortblekt namnteckning. En svag fuktfläck på de sista fyra sidorna. Fint ex. ★2500

Allt som utkom och delvis tidigare publicerad i "Allmänna journalen" 1814. P. A. Wallmark (1777-1858) bibliotekarie och senare chef för Kungliga biblioteket. Han blev kronprins Karl Johans lärare och dennes lojala anhängare. I sin egen tidskrift, "Journal för litteraturen och theatern", bekämpade han liberalism och nyromantik. Som "Posttidningens" och "Statstidningens" utgivare gjorde han Svenska akademien stora tjänster, men belönades aldrig med inval.

25 & 24.